

จากงานเอกสารโบราณสู่การทำกล่องเพื่อการอนุรักษ์ From the Manuscript to the Box for Palm Leaf Manuscript

สมพร เปล่งปลั่ง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา e-mail: sompron108@gmail.com

บทคัดย่อ

จากงานเอกสารโบราณสู่การทำกล่องเพื่อการอนุรักษ์ตามโครงการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำกล่องสำหรับจัดเก็บเอกสารโบราณประเภทสมุดไทยและใบลาน ให้อยู่ในสภาพที่คงทนถาวรมากกว่าเดิม สะดวกต่อการบำรุงรักษา และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม ทั้งเป็นการส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมไทยให้ยั่งยืนสืบไป โดยได้แสดงถึงการใช้วัสดุที่หาได้ง่ายและบรรยายวิธีการจัดทำกล่องเป็นลำดับขั้นตอน อย่างละเอียด เป็นวิธีการทำที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีต้นทุนการผลิตต่ำ แต่ผลผลิตของงานมีคุณภาพสูง ผู้สนใจสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ ด้วยมีภาพประกอบที่ชัดเจน ทั้งนี้กล่องอนุรักษ์ดังกล่าวนอกจากจะช่วยรักษาเอกสารโบราณแล้ว ยังสามารถนำกล่องมาประยุกต์ใช้สำหรับจัดเก็บเอกสารหายาก เอกสารจดหมายเหตุ บรรจุสมุดทำมือ และทำเป็นของที่ระลึกได้ด้วย

คำสำคัญ:

เอกสารโบราณ, กล่องสมุดไทย, ใบลาน

Abstract

For the manuscript to the box for palm leaf manuscript of cultural project by Burapha University Library, the purpose was to prepare for the box to keep palm leaf manuscript to be more durable, easier to be maintained and beautiful, and to promote the sustainable cultural custom of Thailand. The material was locally available and describe detail procedures for preparation in. The procedure was not only low cost, very easy to do, but it is also high effective work. The users can do this process, work along with this procedure that is described step by step clearly through the photographs. In addition to helping maintain the palm leaf manuscript, it can be applied for packaging, hand-made book, and souvenir, too.

Keyword:

Manuscript, Box for Palm Leaf Manuscript

บทนำ

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานที่ให้บริการสารสนเทศ รวมทั้งจัดหา จัดเก็บและอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณค่า และห้องสมุดยังมีบทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นอีกด้วย จากบทบาทดังกล่าว สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ดำเนินการรวบรวมเอกสารโบราณประเภท สมุดไทยและใบลานจากวัดต่างๆ ในจังหวัดชลบุรีและในภูมิภาคตะวันออก โดยตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมภูมิปัญญาและส่งเสริม สืบสาน ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย ศูนย์รวมความรู้ที่บันทึกไว้ในใบลานและสมุดไทย ซึ่งยังคงหลงเหลืออยู่และได้รับการเก็บรักษาไว้ แต่ยังคงขาดความรู้ในการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง เอกสารโบราณจึงไม่ได้รับการเก็บรักษาอย่างถูกวิธี ซึ่งส่วนใหญ่จะชำรุดเสียหายจากฝุ่นและแมลง ภูมิปัญญาที่บันทึกในเอกสารโบราณซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ อาทิ กฎหมาย พงศาวดาร ตำรา ตำนาน ประวัติ เช่น ตำรายาสมุนไพร ตำราโหราศาสตร์ ตำราไสยศาสตร์และอื่นๆ อีกมากมาย

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา จึงได้อนุรักษ์เอกสารโบราณและจัดทำกล่องเพื่อการอนุรักษ์เอกสารเพื่อส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยให้ยั่งยืนสืบไป โดยดำเนินการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดเพื่อให้คืนสภาพ ที่สมบูรณ์ขึ้น และทำการจัดเก็บเอกสารโบราณดังกล่าวโดยวัสดุห่อหุ้มเพื่อป้องกันความชื้น ฝุ่นและแมลง ทั้งนี้ สำนักหอสมุดได้ดำเนินการทำกล่องเพื่อเก็บรักษาเอกสารโบราณดังกล่าว

วัตถุประสงค์

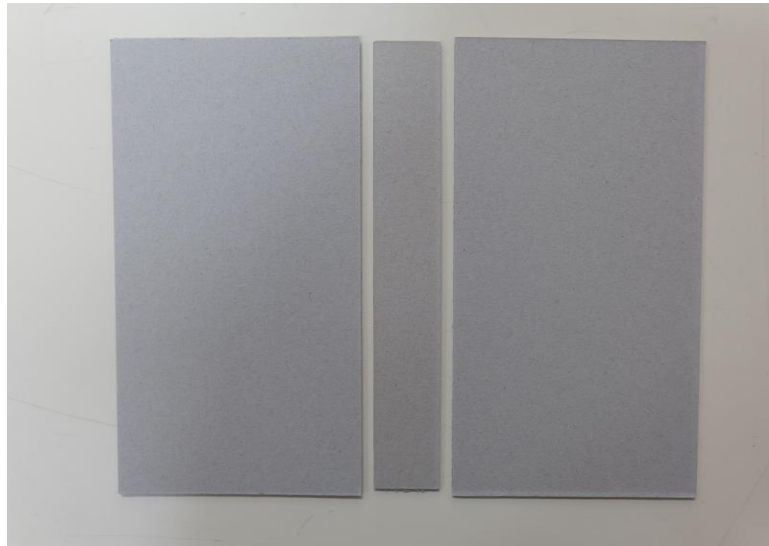
จัดทำกล่องสำหรับจัดเก็บเอกสารโบราณให้อยู่ในสภาพที่คงทนถาวร สะดวกต่อการบำรุงรักษาและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

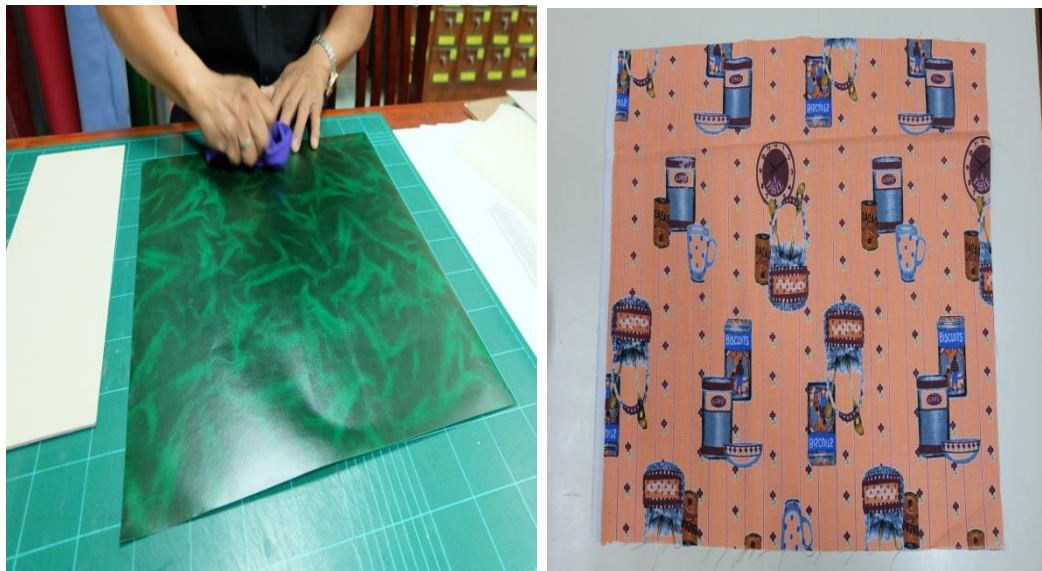
จากการที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ดำเนินจัดทำโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยการสำรวจเอกสารโบราณ ซึ่งประกอบด้วยสมุดไทยและใบลาน ซึ่งจัดเก็บอยู่ตามวัดต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรีและภาคตะวันออก ทั้งนี้สำนักหอสมุดจะดำเนินการรวบรวมเอกสารโบราณดังกล่าว นำมาลงทะเบียนตามประเภทของวัสดุ จากนั้นนำมาทำความสะอาด กำจัดแมลง ลดกรด และซ่อมแซมตามสภาพการชำรุดของเอกสารโบราณ ต่อจากนั้นจึงแปลงผันจัดการข้อมูลของเอกสารให้อยู่ ในรูปแบบดิจิทัล จัดทำกล่องเพื่อการอนุรักษ์เอกสารโบราณตามความเหมาะสมของเอกสารโบราณ เพื่อป้องกันฝุ่นและแมลง และรักษาสภาพรูปทรงของเอกสาร จากนั้นจึงจัดส่งเอกสารโบราณต้นฉบับ มอบแก่วัดที่เป็นเจ้าของ

วัสดุและอุปกรณ์

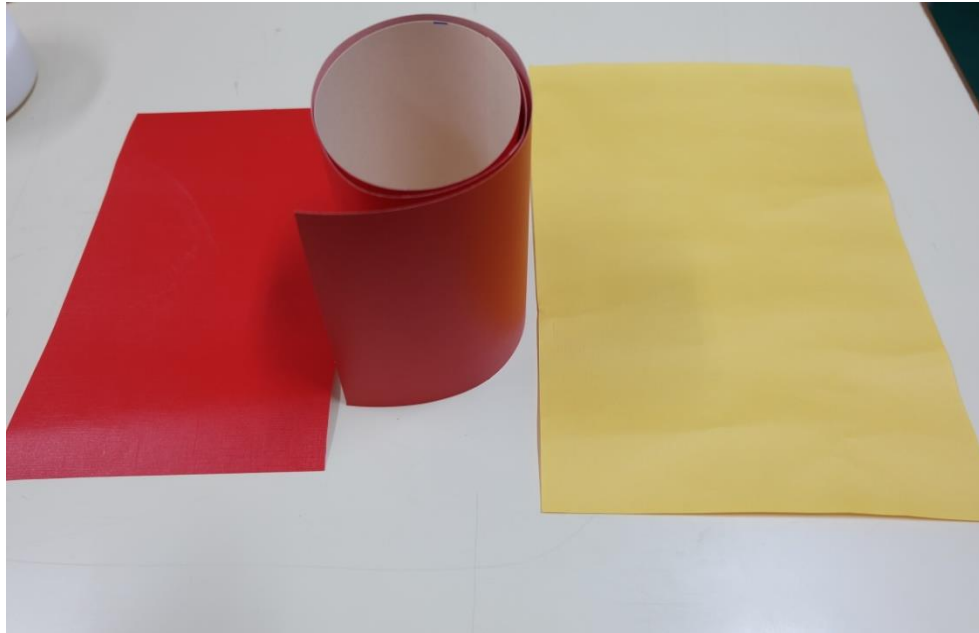
1. กระดาษปก เบอร์ 28
2. กระดาษหนังเทียม หรือผ้าแคนวาส
3. กาวร้อน, กาวลาเท็กซ์
4. กระดาษแรกซินหุ้มกล่อง
5. มีดคัดเตอร์
6. ไม้บรรทัด
7. ดินสอ
8. แผ่นฟองน้ำ

ภาพที่ 1 กระดาษปก เบอร์ 28

ภาพที่ 2 กระดาษหนังเทียม หรือผ้าแคนวาส

ภาพที่ 3 กระดาษแรกขึ้นสำหรับหุ้มกล่อง

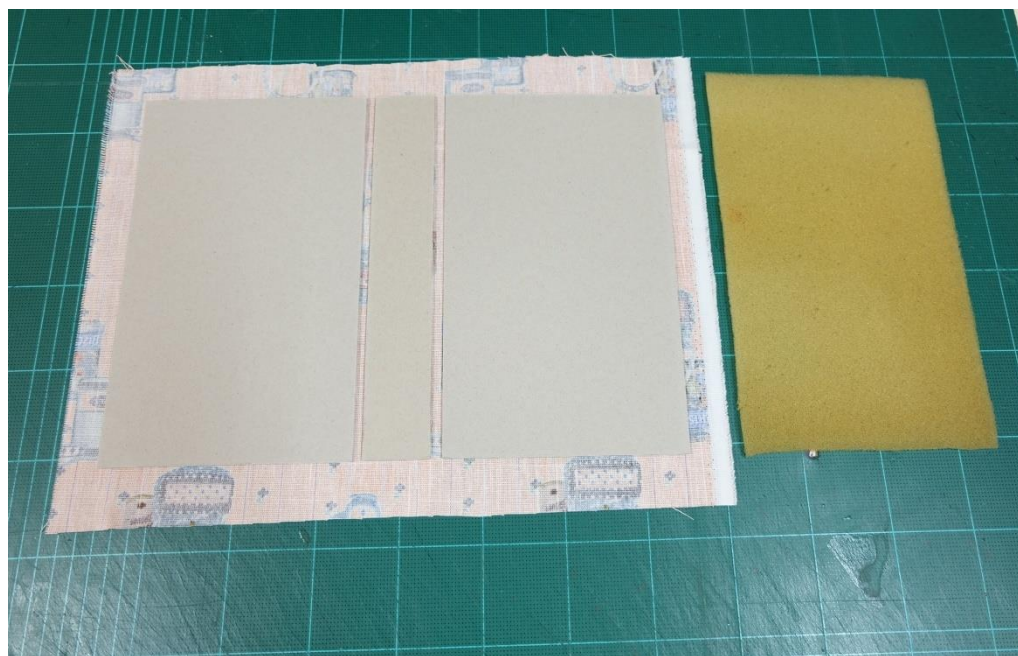
ภาพที่ 4 ฟองน้ำ

ภาพที่ 5 อุปกรณ์สำหรับการจัดทำกล่องอนุรักษ์

ขั้นตอนการจัดทำกล่องเพื่อการอนุรักษ์

1. ตัดกระดาษปก และแผ่นฟองน้ำ ตามขนาดของเอกสารที่ต้องการ

ภาพที่ 6 กระดาษปก และแผ่นฟองน้ำ

2. ตัดกระดาษหนังเทียมหรือผ้าแคนวาส ตามขนาดของเอกสารที่ต้องการ

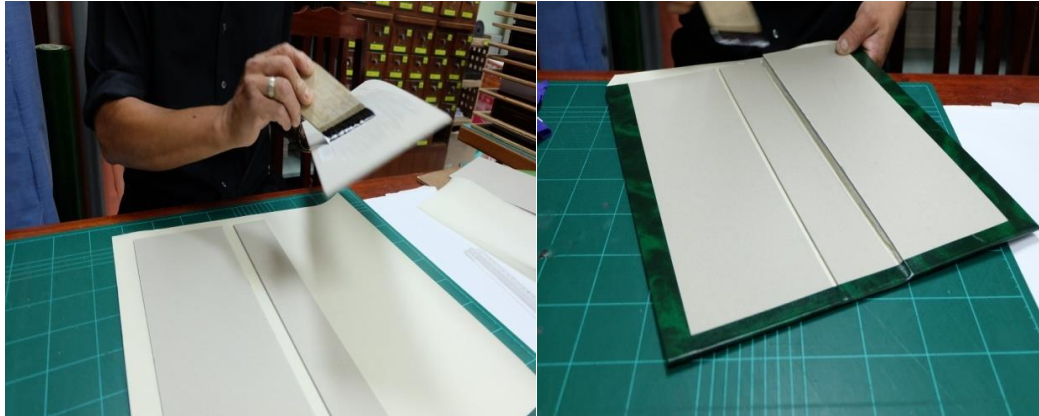
ภาพที่ 7 กระดาษหนังเทียมหรือผ้าแคนวาส

3. ผนึกกระดาษปกหลังบนกระดาษหนังเทียมหรือผ้าแคนวาส โดยใช้กาวลาเท็กซ์

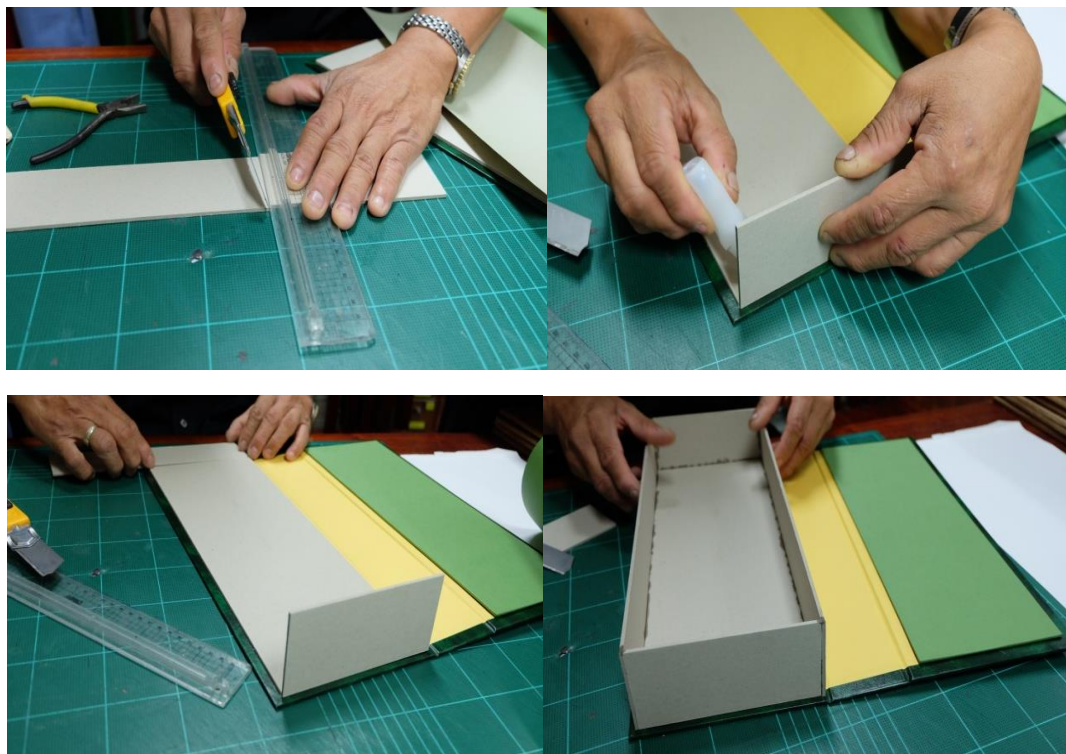
ภาพที่ 8 การผนึกกระดาษปกหลังบนกระดาษหนังเทียมหรือผ้าแคนวาส

4. ทากาว และพับเข้าด้านใน ทั้ง 4 ด้าน

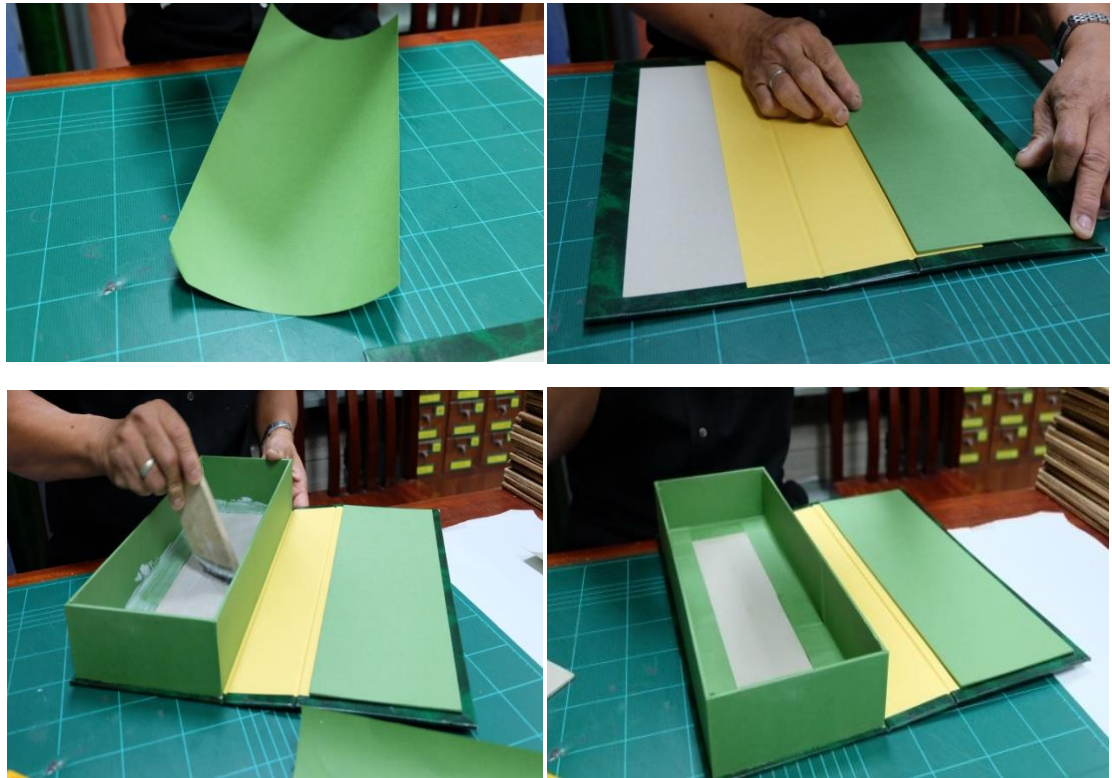
ภาพที่ 9 ทากาวและพับทั้ง 4 ด้าน

5. ตัดกระดาษปกเพื่อประกอบเป็นกล่อง โดยใช้กาวร้อนเป็นตัวประสาน

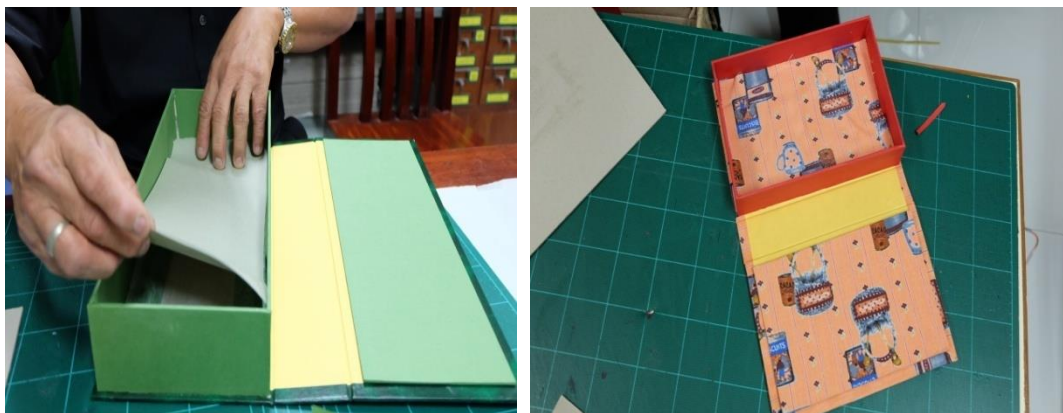
ภาพที่ 10 การประกอบเป็นกล่อง โดยใช้กาวร้อน

6. ตัดกระดาษแรกขึ้นและทากาวผนังกระดาษหุ้มข้างกล่องทั้ง 4 ด้าน

ภาพที่ 11 กระดาษแรกขึ้นหุ้มข้างกล่อง ทั้ง 4 ด้าน

7. นำกระดาษหนังเทียมหรือผ้าแคนวาส ตัดในภายในกล่อง

ภาพที่ 12 การติดกระดาษหนังเทียมหรือผ้าแคนวาสในกล่อง

8. ได้กล่องเพื่อการอนุรักษ์สำหรับจัดเก็บเอกสารโบราณและเป็นของที่ระลึกได้

ภาพที่ 13 กล่องสำหรับจัดเก็บเอกสารโบราณและกล่องเพื่อการอนุรักษ์

ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. การทำกล่องเพื่อการอนุรักษ์เอกสารโบราณ ทำให้เอกสารโบราณได้รับการอนุรักษ์ให้มีสภาพที่คงทนถาวรมากขึ้นกว่าเดิม และได้รับการเก็บรักษาอย่างถูกวิธี

2. สารสนเทศทางวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาของไทย ได้รับการจัดเก็บและรวบรวมไว้มิให้สูญหายในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้อารงรักษาไว้ได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งความรู้ต่างๆ ในเอกสารโบราณที่ได้รับการบันทึกไว้นั้น ได้รับการจัดทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อศึกษาค้นคว้าของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

การนำไปใช้ประโยชน์

การทำกล่องเพื่อการอนุรักษ์เอกสารโบราณ นอกจากจะจัดเก็บเอกสารโบราณให้คงทนถาวรและเป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว ยังสามารถนำกล่องมาประยุกต์ใช้สำหรับจัดเก็บเอกสารหายาก เอกสารหอจดหมายเหตุ บรรจุสมุดทำมือ และทำเป็นของที่ระลึกได้อีกด้วย